

VLAAMS PARLEMENT
▣ **SCHRIFTELIJKE VRAGEN**

KRIS PEETERS

VLAAMS MINISTER VAN OPENBARE WERKEN, ENERGIE, LEEFMILIEU EN NATUUR

Vraag nr. 466
van 11 mei 2006
van **ANNE MARIE HOEBEKE**

Watertoets - Uitvoeringsbesluiten

Het decreet Integraal Waterbeleid van 18 juli 2003 creëert het juridische kader waarbinnen het waterbeleid in Vlaanderen gevoerd moet worden met het oog op een duurzaam beheer van het multifunctioneel watersysteem. Het decreet heeft daartoe een aantal instrumenten in het leven geroepen, waaronder de watertoets. Sinds 24 november 2003 moet elke vergunning, maar ook elk plan of programma hieraan onderworpen worden.

De overheden die beslissen over plannen, programma's en vergunningen moeten nagaan of wat gevraagd wordt geen schadelijke gevolgen heeft voor het watersysteem. Indien dit wel het geval is, heeft dit de nodige gevolgen: herstelmaatregelen of voorwaarden worden opgelegd. Indien dat niet mogelijk is wordt het plan, het programma of de vergunning geweigerd.

Op 20 januari 2006 heeft de Vlaamse Regering principieel een voorontwerp van uitvoeringsbesluit over de watertoets goedgekeurd.

De eerste toepassingen van de negatieve watertoets die geleid hebben tot een totaal bouwverbod, zijn reeds bekend. Hoewel de percelen het karakter van een bouwgrond hebben, blijkt bij de afgifte van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning dat de percelen niet bebouwd mogen worden. Het voornoemde decreet voorziet echter niet in een vergoedingsregeling.

Het Arbitragehof heeft zich in het arrest nr. 32/2005 van 9 februari 2005 uitgesproken over de vraag of dit gebrek aan vergoedingsregeling geen schending uitmaakt van het grondwettelijk eigendomsrecht en het gelijkheidsbeginsel. De weigering om te mogen bouwen als gevolg van de watertoets en zonder het uitkeren van een vergoeding, schendt het eigendomsrecht niet luidens het arrest. De watertoets zal volgens het Arbitragehof slechts in een beperkt aantal gevallen leiden tot een volledig bouw- of exploitatieverbod.

De SERV en de MINA-raad hebben in hun advies de nadruk gelegd op het feit dat een aantal milderende maatregelen kunnen worden opgenomen in het uitvoeringsbesluit. Volgens beide instanties zou de watertoets veeleer bij het indienen van de plannen en programma's uitgevoerd moeten worden en niet bij het toekennen van de vergunningen. Op die manier zouden de eigenaars vroeger en beter geïnformeerd zijn en kunnen de gedupeerden aanspraak maken op de planschadevergoedingsregeling.

1. Wordt in het verder uitwerken van de uitvoeringsbesluiten rekening gehouden met het advies van de MINA-raad en de SERV en wordt de watertoets met andere woorden uitgevoerd op het niveau van de plannen en de programma's? Kan de minister dit toelichten?
2. Worden in het uitvoeringsbesluit andere milderende maatregelen opgenomen teneinde een absoluut bouw- of exploitatieverbod te vermijden?

Zo ja, kan de minister toelichten welke maatregelen zijn opgenomen?

Zo neen, kan de minister toelichten waarom dergelijke maatregelen niet zijn opgenomen?

N.B. Deze vraag werd gesteld aan de ministers Van Mechelen (vraag nr. 156) en Peeters (nr. 466).

KRIS PEETERS

VLAAMS MINISTER VAN OPENBARE WERKEN, ENERGIE, LEEFMILIEU EN NATUUR

GECOORDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 466 van 11 mei 2006

van ANNE MARIE HOEBEKE

Het naar aanleiding van het gezamenlijk advies van Mina-Raad en SERV over het goedgekeurde ‘voorontwerp van besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van nadere regels betreffende de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de adviesinstantie en tot vaststelling van nadere regels betreffende de adviesprocedure bij de watertoets als bedoeld in artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid’ aangepaste voorontwerp van besluit werd op 2 juni ll. voor de 2de maal principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering met het oog op advies van de Raad van State.

1. Op de vraag of de **watertoets op het niveau van plannen en programma’s** uitgevoerd zal worden – een vraag ook van de MiNa-Raad en de SERV – , kan bevestigend geantwoord worden.

Conform het decreet integraal waterbeleid is een watertoets immers verplicht voor iedere beslissing over vergunningen, plannen en programma’s. De Vlaamse overheid gaat er vanuit dat deze watertoets dus verplicht is sinds het van kracht zijn van het decreet.

Voor de watertoets bij vergunningen heeft de Vlaamse regering conform het decreet de mogelijkheid om een bevoegde instantie aan te duiden waaraan de vergunningverlener advies kan vragen. Dit gebeurt in het nu principieel goedgekeurde voorontwerp van besluit.

Voor de watertoets bij plannen en programma’s is deze mogelijkheid evenwel niet voorzien in het decreet. Dat is dan ook de reden waarom in het besluit slechts zeer beperkt wordt ingaan op de watertoets voor plannen en programma’s. De Vlaamse Regering heeft echter beslist op 2 juni ll. dat er richtlijnen opgesteld zullen worden voor plannen en programma’s. Aan de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid is door minister Peeters de opdracht gegeven om deze richtlijnen voor te bereiden.

Het blijft echter belangrijk om te noteren dat de watertoets, zoals hierboven gesteld, vandaag reeds toegepast *moet* worden bij plannen en programma’s, ook al zijn er voorlopig geen specifieke richtlijnen voor plannen en programma’s.

De manier waarop vandaag in dossiers van ruimtelijke ordening wordt omgegaan met de watertoets, wordt hierna beschreven.

Watertoets bij stedenbouwkundige vergunningen:

De vergunningverlener is verantwoordelijk voor de uitvoering van de watertoets. Hij kan dat ofwel doen op basis van een eigen analyse van de te verwachten effecten op het watersysteem, ofwel door advies te vragen aan bevoegde instanties. Gezien de kennis over het watersysteem niet steeds aanwezig is bij de vergunningverleners (in hoofdzaak gemeenten), is het belangrijk dat zij spoedig weten aan wie zij advies kunnen vragen. Gezien deze beperkte knowhow heeft mijn administratie in afwachting van de goedkeuring van het besluit reeds bij het van kracht worden van het Decreet Integraal Waterbeleid de nodige richtlijnen voor de toepassing van de watertoets bij stedenbouwkundige vergunningen ter beschikking gesteld via de website www.ruimtelijkeordering.be.

Het voorontwerp van besluit en de bijhorende bijlagen voorziet in twee belangrijke elementen:

- (1°) een pakket inhoudelijke richtlijnen (met kaartmateriaal) aan de hand waarvan de vergunningverlening een eerste screening kan doen of besluiten dat het nuttig is advies te vragen;
- (2°) de adviesverlenende instanties.

Deze beide elementen in het besluit zorgen ervoor dat er qua vergunningverlening geen onnodige adviezen worden gevraagd en dat de motivering in iets complexere situaties met voldoende kennis van zaken kan worden opgebouwd.

De watertoets bij ruimtelijke uitvoeringsplannen op gewestelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau en bijzondere plannen van aanleg (kortweg: ruimtelijke uitvoeringsplannen)

In het kader van ruimtelijke uitvoeringsplannen kan gesteld worden dat de situatie t.o.v. het watersysteem quasi steeds complex zijn. Het is dan ook evident dat er steeds advies gevraagd wordt inzake de watertoets binnen de procedure voor de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Het gepaste moment voor een (formeel) advies hierover is de plenaire vergadering, waarop alle adviesverlenende instanties worden uitgenodigd. De samenstelling van deze plenaire vergadering (cf. BVR van 11 mei 2001 tot aanwijzing van de instellingen en administraties die adviseren over voorontwerpen van ruimtelijke uitvoeringsplannen; BVR van 2 februari 1994 tot uitvoering van het artikel 20 van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, gewijzigd bij decreet van 22 december 1993 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1994) en de formulering zijn echter momenteel nog niet aangepast, waardoor niet zozeer de vraag om een watertoets te doen aan de orde is dan wel het beheer van de waterloop. Minister Van Mechelen zal het initiatief nemen om de besluiten inzake de adviesverlenende instanties voor voorontwerpen van ruimtelijke uitvoeringsplannen en voorontwerpen van bijzondere plannen van aanleg te laten aanpassen.

Bij de voorbereiding van (complexe) gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen wordt er bovendien voor gezorgd dat de waterbeheerders betrokken worden bij het planningsproces. Op deze manier kunnen zij reeds vroeger in het proces aangeven wat de noden zijn voor onderzoek in het kader van de watertoets. In veel gevallen zal dit onderzoek overigens kunnen uitgevoerd worden in het kader van de plan-MER of project-MER indien die moet opgesteld te worden.

De watertoets bij ruimtelijke structuurplannen:

Bij de opmaak van ruimtelijke structuurplannen stelt zich een andere probleem. Vermits ruimtelijke structuurplannen veeleer een strategische visie op de ruimtelijke ontwikkeling vastleggen die enkel een bindende kracht hebben voor de betrokken overheid en de lagere overheden, resulteren deze plannen niet, zonder de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen, in verordenende voorschriften die gevolgen kunnen hebben op de waterhuishouding. Uit de parlementaire discussie inzake het Decreet Integraal Waterbeleid blijkt alvast dat het niet de bedoeling van de decreetgever was om de watertoets (formeel) uit te voeren op een ruimtelijk structuurplan.

Dit doet evenwel geen afbreuk aan het feit dat in een ruimtelijk structuurplan aandacht moet worden besteed aan de waterhuishouding. Het fysisch systeem (waarvan het waterlopendsysteem en het grondwatersysteem deel uitmaken) is een essentiële structurerend concept dat in elk ruimtelijk structuurplan moet meegenomen worden. Bij een gemeentelijk ruimtelijk structuurplan is het uiteraard evident dat wateraspecten meegenomen worden in de afweging. Het is bijvoorbeeld niet aan te raden een woonuitbreidingsgebied aan te snijden of een nieuw lokaal bedrijventerrein te voorzien in een overstromingsgebied.

2. Een tweede vraag betreft de vraag of er **in het uitvoeringsbesluit andere maatregelen** zijn opgenomen **om een absoluut bouw- of exploitatieverbod te vermijden**.

In het huidige voorontwerp van uitvoeringsbesluit watertoets zijn geen andere maatregelen voorzien om een absoluut bouw- of exploitatieverbod helemaal te vermijden.

Belangrijk aan te geven is dat de watertoets echter slechts in een zeer beperkt aantal gevallen zal leiden tot een weigering van de vergunning. In de meeste gevallen zullen geen maatregelen

noodzakelijk zijn of kan mits het opleggen van mitigerende voorwaarden zoals het voorzien van extra bergingscapaciteit of infiltratievoorzieningen het negatief effect op het watersysteem voorkomen worden. In uitzonderlijke gevallen zullen compenserende maatregelen een noodzakelijke voorwaarde vormen voor het verlenen van vergunning (bv. het voorzien van bijkomende bergingscapaciteit stroomopwaarts van de vergunningslocatie). Enkel als ook dit laatste niet mogelijk blijkt, dient de vergunning te worden geweigerd.

Het is belangrijk op te merken dat het quasi onmogelijk is om in een uitvoeringsbesluit bepaalde milderende maatregelen op te leggen. De toepassing van de concrete watertoets (en het daarmee verbonden wateradvies) moet juist de concrete gegevens opleveren over het specifieke vergunningsdossier. Op basis van het wateradvies (of in voorkomend geval de wateradviezen) kan de vergunningverlener dan de concrete mitigerende maatregelen opnemen in de vergunning of desnoods de vergunning weigeren.

Momenteel wordt in opdracht van minister Peeters door de CIW een voorontwerp van uitvoeringsbesluit uitgewerkt om de financiële instrumenten uit het decreet IWB (onteigening, recht van voorkoop, aankoop- en vergoedingsplicht) te verduidelijken. Het is de bedoeling dit voorontwerp in het najaar 2006 ter goedkeuring voor te leggen aan de Vlaamse Regering.

De watertoets is uiteraard niet het enige instrument van het integraal waterbeleid. Ook in de bekken- en deelbekkenbeheerplannen, waarvan de opmaak voorzien is in het decreet integraal waterbeleid en momenteel lopende is, wordt ingaan op de problematiek van initiatieven die vergunbaar zijn op basis van de verordenende ruimtelijke plannen, maar vanuit het watersysteem niet aangewezen zijn. In de bekken- en deelbekkenbeheerplannen wordt het watersysteem grondig onderzocht en wordt ook een toekomstvisie gegeven. Het moet mogelijk zijn op basis van deze analyse en de visie de geldende verordenende plannen te evalueren en aan te geven welke plannen dienen gewijzigd te worden. Dit kan bijvoorbeeld noodzakelijk zijn om de nodige werken uit te voeren om wateroverlast te voorkomen, of om bouwzones te herbestemmen indien er onvoldoende mitigerende voorwaarden kunnen worden opgelegd om de kans op overstroming te beperken. Op deze wijze wordt rechtszekerheid gecreëerd en duidelijkheid geschapen, ook voor de uitzonderlijke situaties waar bebouwbaarheid van woongebieden in vraag wordt gesteld. Zodra de vermelde beheerplannen zijn opgemaakt, kan minister Van Mechelen de nodige planaanpassingen doorvoeren.